

شرح رساله حقوق

ما از ابتدا تا اینجا درباره حق خداوند بر انسان و حق انسان بر خود و حق برخی از اعضای بدن مطالبی را از رساله حقوق امام سجاد(ع) نقل کردیم و توضیح دادیم. اولین حق، حق الله بود که توضیح داده شد، بعد حق انسان بر خودش، اولی حق خداوند بر انسان، دومی حق انسان بر خودش و بعد هفت عضو از اعضای اصلی و مهم انسان را برشمردند که هر یک حقوقی بر عهده صاحب حق می‌گذارند.

حق عبادات

از اینجا به بعد حضرت درباره برخی از عبادات حقوقی را بیان می‌کنند، نماز، روزه، حج و امثال اینها. این موارد افعال عبادی انسان است که هر یک دارای حقی هستند، خیلی مهم است که ما مثلاً برای نماز به عنوان یک حقیقت اعتباری، یک ماهیت اختراعی شرعی می‌بینیم حق تعیین شده است. این عبارت را می‌خوانم بعد نکاتی که در آن وجود دارد را انشاءالله توضیح خواهیم داد.

حق نماز

«فاما حق الصلاه فان تعلم انها وفاده إلی الله و انک قائم بها بین یدی الله»؛ اما حق نماز بر تو آن است که بدانی نماز عبارت است از چیزی که با آن به درگاه خداوند وارد می‌شوید، با آن به مهمانی خداوند می‌روی و اینکه تو در پیشگاه خداوند ایستاده‌ای «و انک قائم بها بین یدی الله».

«فإذا علمت ذلک کنت خلیقا ان تقوم فیها مقام الذلیل ؛ الراغب ؛ الراهب ؛ الخائف ؛ الراجی ؛ المسکین ؛ المتضرع»؛ عجیب است این بیان و تقریر و توصیف حالتی که نمازگزار باید در برابر خداوند قادر متعال داشته باشد. می‌فرماید: «فإذا علمت ذلک»؛ دقت کنید، وقتی که این را دانستی؛ چه چیزی را؟ یکی اینکه نماز چیست و دیگر اینکه تو در چه موقعیتی قرار داری؛ آنگاه سزاوار است که در حال نماز اینگونه باشی. شروع می‌کنند به بیان حالتی که انسان در موقع نماز باید در برابر خدا داشته باشد. ببینید همینطوری نمی‌شود برای انسان حالت خضوع پیدا شود. تا آن دو گام قبلی برداشته نشود آدم نمی‌تواند قلبش خاضع شود. نمی‌شود صبح تا شب با فرمان دیگری زندگی کنیم و شب بیایم به نماز بایستیم و بخواهیم حضور قلب داشته باشیم و خودمان را در برابر خدا خاضع ببینیم؛ آن دو گام مهم است. لذا حضرت می‌فرماید: «فإذا علمت ذلک»؛ اول حقیقت نماز را آدم درک کند، دوم اینکه موقع نماز ما مقابل خدا قرار گرفتیم، این دو تا باید حل شود.

خب چگونه باشیم؟

«فإذا علمت ذلک کنت خلیقا»؛ سزاوار است که تو در این موقعیت خودت را ببینی، الذلیل، خوار، الراغب کسی که رغبت دارد، از خود بی خود شده، راغب و خواستار خداوند است، الراغب الراهب، خود باخته الخائف الراجی، هم بیمناک و هم امیدوار. راهب، خوفناک و ترسان، الراجی یعنی امیدوار، المسکین یعنی درمانده، بی مقدار، المتضرع، زاری کننده، المعظم، بزرگ دارنده، من قام بین یدیه، آن کسی که در مقابل او ایستاده،

«المعظم من قام بین یدیه بالسکون والإطراق ؛ و خشوع الاطراف و لین الجناح ؛ و حسن المناجاه له فی نفسه»؛ بزرگ دارنده خداوند با آرامش، وقار و زیبایی در گفتار.

«و الطلب إلیه فی فکاک رقبتک الی احاطت به خطیئتک»؛ کسی که تقاضای رهایی از آتش و نار نسبت به گناهان دارد.

«و استهلكتها ذنوبك ؛ و لا قوه الا بالله»؛ با حالت تواضع و فروتنی در مقابل خداوند بایستید، با حالت راز و نیاز و به عنوان کسی که خطا و گناه او را احاطه کرده و او را به نابودی کشانده است، برای آزادی خودت از این گناهان و خطایا به او روی آوری و این جز با کمک خداوند میسر نخواهد شد.

این خلاصه مطلبی است که امام سجاد(ع) در مورد حق نماز فرموده است. این فراز مطالب مهمی دارد که اگر ما به آن توجه کنیم نمازهایمان کاملاً متفاوت می‌شود. خود امام سجاد(ع) این چنین بودند که هنگام نماز بدنشان شروع به لرزیدن می‌کرد. این یک توضیح اجمالی بود تا بعد این را انشاءالله به تفصیل بیان کنیم.

«والحمد لله رب العالمين»